

Шмигель О.Є.,
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри
фундаментальних та спеціальних дисциплін,
Чортківський навчально-науковий
інститут підприємництва і бізнесу
Західноукраїнського національного університету

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Shmyhel O.Ye.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., associate professor at the
department of fundamental and special disciplines,
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship
and Business of West Ukrainian National University, Ternopil

ACCOUNTING IN THE CONTEXT OF THE MODERN DEVELOPMENT OF THE DIGITAL ECONOMY

Постановка проблеми. Розвиток цифрової економіки в нашій державі та в усьому світі відбувається стрімкими темпами, поширюючи свій вплив абсолютно на всі сфери, у тому числі й бухгалтерський облік. Сьогодні бухгалтерський облік зазнає змін, у яких задіяні інноваційні процеси створення, зберігання та передачі інформації. Але, необхідно зазначити, що діюча методологія ведення бухгалтерського обліку в нашій державі не завжди відповідає сучасним реаліям, що провокує виникнення низки проблем з впровадженням цифрових рішень.

В останні декілька років у всьому світі трендом розвитку економіки стає цифровізація. Це пов'язано з тим, що проблема єдності інформаційного простору обґрунтована необхідністю прийняття адекватних і повноцінних управлінських рішень та зумовлена достовірністю та своєчасністю вихідних даних.

Вектор розвитку цифровізації в Україні затверджено Кабінетом Міністрів України у Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [1]. У Концепції визначено, що основними цілями цифрового розвитку є:

- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій;
- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні та ефективні;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- доступність для громадян переваг та можливостей цифрового світу;
- реалізація людського ресурсу, розвиток цифрових індустрій та цифрового підприємництва [1].

У сучасних умовах внутрішній зміст і функціонал існуючих систем обліку фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання має бути переосмислений з метою підвищення якості інформації. Подібний процес базується на впровадженні та використанні єдиної цифрової облікової платформи. Окремі автори наголошують: «...цифровий облік не має стандартного визначення, а лише посилається на зміни в бухгалтерському обліку внаслідок застосування обчислювальних та мережевих технологій» [2, с. 10].

Отже, в умовах цифровізації бізнес-процесів, впровадження та розвитку нових концепцій ведення бізнесу змінюються підходи до методології бухгалтерського обліку, посилюється необхідність створення нової концепції бухгалтерського обліку в цифровій економіці. Вищевказане відображає актуальність теми дослідження з проблем та перспектив використання цифрових технологій у сфері бухгалтерського обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значним внеском у дослідження проблематики формування і розвитку цифрових інформаційних технологій в бухгалтерському обліку є наукові праці та практичні дослідження учених, серед яких варто виділити таких, як: Р. Бруханський, І. Спільник [2], Н. Єршова [3], В. Муравський [4], В. Панасюк, Т. Бурденюк, Н. Мужевич [5], Ю. Попівняк [6], П. Пуцентейло, А. Довбуш [7], Н. Рогова [8], Л. Соколенко [9], Н. Хорунжак, І. Лукановська [10], М. Шендригоренко, В. Лядська [11] та ін.

Проте, серед теоретиків і практиків точаться дискусії про перспективи цифровізації та можливі ризики, загрози, пов'язані з переходом до цифрових технологій у стратегічно значущих сферах

економіки, зокрема у бухгалтерському обліку, оподаткуванні, аудиторському контролі та інших сферах, де застосовуються відповідні цифрові технології, що і зумовлює потребу подальших досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є обґрунтування необхідності розвитку цифровізації сучасного бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифрова економіка розширює можливості сучасного бухгалтера, підвищує якість та оперативність обліку, формує сучасні інноваційні підходи до інтегрування різних видів обліку, дозволяє розробляти теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку бухгалтерського обліку, забезпечує фахівців необхідними професійними компетенціями. Нові вимоги роботодавців, що виникають у процесі розвитку бізнесу, зумовлюють необхідність запровадження нових освітніх програм ЗВО та професійних стандартів, підвищення кваліфікації, використання у професійній діяльності сучасних досягнень цифрової економіки, впровадження передових інформаційних технологій та результатів науково-технічного прогресу, котрі зобов'язані появою нових технічних засобів обробки економічної інформації.

Завдяки цифровізації з'явилися спеціальні стандарти для ведення бухгалтерського обліку. Також цифровізація сприяє появі нових можливостей для системи бухгалтерського обліку, де збиратимуться дані, що визначають стан внутрішніх соціально-економічних процесів компанії. Оновлення структури бухгалтерського обліку дозволить зберегти актуальність системи та підвищить конкурентоспроможність з іншими цифровими інформаційними системами. Розвиток цифрової економіки суттєво впливає на всі сфери людської життєдіяльності, а також на бухгалтерський облік. Саме тому облікові процеси зазнають змін, пов'язаних з інноваційними технологіями передачі та зберігання інформації.

Під цифровізацією бухгалтерського обліку розуміється модернізація ведення господарської діяльності компаній, оскільки саме цей процес дає можливість опрацювати великий обсяг інформації, завдяки використанню людського інтелекту [2; 3; 5; 10].

Цифровізація бухгалтерського обліку сприяє тому, що будь-який аспект господарської діяльності вноситься до реєстру (бази даних) у вигляді комплексу реквізитів, серед яких фігурують реквізити рахунків, дебету та кредиту. Оскільки вони записані двійковим кодом, можливе використання більш як двох рахунків. У міру зростання кількості реквізитів, наприклад, аналітичних рахунків, рахунків бухгалтерського обліку, управлінської та іншої інформації, весь інформаційний масив зручніше узагальнити, систематизувати та подати для застосування у форматі, відмінному від того, що досягається при ручному внесенні даних.

Цифрова економіка в бухгалтерському обліку має низку переваг, але одночасно і недоліків (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання засобів цифровізації у бухгалтерському обліку

Переваги	Недоліки
можливість дистанційної роботи	зміна організації бухгалтерського обліку під форму власності компанії
автоматизація процесів ведення бухгалтерського обліку	заміна капітальних витрат на операційні
зростання рівня продуктивності	необхідність постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів
застосування удосконалених інформаційних технологій	
скорочення документообігу	
зниження собівартості виробництва	

Джерело: узагальнено на основі [3; 4; 8]

Отже, бухгалтерський облік, як відповідна цифрова система, з впровадженням і застосуванням комп'ютерної техніки, отримав новий «потужний поштовх» у своєму розвитку в напрямку цифровізації. З цього часу почався стрімкий розвиток цифрових технологій, що спричинило виникнення та розширення застосування різноманітних інформаційних видів діяльності. Економісти в галузі бухгалтерського обліку для зниження трудомісткості облікового процесу (особливо об'ємних рутинних операцій), для підвищення оперативності, повноти та достовірності економічної інформації, що надається всім групам користувачів, підтримали формування нового інформаційно-технологічного сектору економіки, який відкриває для бухгалтерів додаткові професійні перспективи розвитку.

Цифровізація сприяє зміні командних ролей в усіх підрозділах господарюючого суб'єкта, й у бухгалтерських службах, зокрема. Результатом розвитку цифрових технологій стане зміна організаційної структури та командних ролей бухгалтерської служби, у тому числі за рахунок скорочення штату та перегляду функціоналу, впровадження нових технологій обробки первинних документів та інформації, модернізації облікових процесів та облікової політики загалом; посилення вимог до професійних навичок.

Для суб'єкта обліку в умовах цифровізації є декілька напрямів розвитку: збереження типової організаційної структури (команди) з новим розподілом ролей відповідно до цілей цифровізації; створення нової організаційної структури (команди) із новими комплексними функціональними обов'язками; оптимізація організаційної структури з розпорощенням її функцій між іншими підрозділами компанії; створення робочих груп до виконання певних завдань (рис. 1).

Рис. 1. Напрямки розвитку цифровізації організаційної структури бухгалтерської служби компанії

Джерело: авторська розробка

У функціональних бухгалтерських підрозділах навіть формування мінімальної обліково-інформаційної автоматизованої системи сприятиме усуненню командних ролей у бік координатора і організатора, тобто їх ролі синергуються. Відбуватиметься подальше укрупнення ролей та повне усунення ролі виконавця, яка «перекладається» на цифрові системи.

Важливою складовою цифровізації облікової інформації стає автоматизація збору, обміну, аналізу та використання інформації в електронно-цифровій формі та створення спільної інформаційної системи підприємств. Процеси впровадження цифрових інформаційних систем у компанії та їх інтеграція у загальну цифрову інформаційну систему галузі, країни та світового господарства загалом сприятимуть зростанню цінності для споживачів.

Впровадження єдиного електронного формату обміну даними бухгалтерської (фінансової) звітності є стратегічним інструментарієм гармонізації бухгалтерського обліку, що дасть змогу:

- усунути дублювання звітних даних, тим самим знизивши витрати на підготовку звітності;
- підвищити відкритість та прозорість інформації за допомогою забезпечення доступу до бази знань міжнародної спільноти користувачів;
- підвищити достовірність та сумісність показників бухгалтерської (фінансової) звітності за допомогою стандартизації та автоматизації процесів збору та обробки даних;
- здійснювати швидкий, якісний, змістовний аналіз фінансової інформації.

Використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку суттєво підвищує його оперативність. Бухгалтер може за короткий проміжок часу отримати необхідні результати, не вдаючись до ручних вибірок. Сьогодні у бухгалтерському обліку основним інструментом роботи з інформацією є персональний комп'ютер з активним використанням автоматизованих бухгалтерських систем. Активне впровадження в практику обліку електронного документообігу передбачає цифровий формат всіх документів. Їх можна зберігати у хмарі, отримуючи доступ до даних через спеціальні веб-програми.

Бухгалтерські автоматизовані системи – це функціональне програмне забезпечення, призначене для виконання комп'ютерної обробки комплексів бухгалтерських завдань [4; 5; 9]. Функціонування неавтоматизованих систем бухгалтерського обліку відбувається на паперових носіях у вигляді усіляких рахунків, звітів та облікових реєстрів. Даний варіант ведення обліку є нераціональним та трудомістким, що робить процес роботи більш громіздким. Слід зазначити, що аналогічні документи використовуються і в автоматизованій системі, але вони представлені в електронній формі.

Впровадження цифрових технологій у бухгалтерський облік сприяло появі низки позитивних змін. Так, застосування інформаційних технологій дало змогу виконувати аналогічні операції за єдиною схемою. Використання єдиної структури призвело до мінімізації випадкових помилок, властивих ручній обробці інформації. Ще одною перевагою є поділ функцій, який передбачає, що цифрові технології можуть здійснювати процедури внутрішнього контролю, які в неавтоматизованій системі виконують різні фахівці. Однак, незважаючи на це, виникають потенційні можливості помилок, оскільки автоматизовані системи більш відкриті для несанкціонованого доступу.

Успішна цифровізація бухгалтерського обліку є можливою за умови синергії нових концепцій обробки та передачі економічної інформації, а саме:

- бухгалтерський облік фінансово-господарської діяльності операцій у режимі реального часу (RTA);
- обмін електронними даними – від первинних до звітних (EDI);
- розширені можливості опрацювання фінансової, управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу (XBRL);
- «хмарні технології» обчислення, облікові операції, що базуються на хмарах;
- штучний інтелект (AI) – модернізація математичного моделювання сучасними технологічними інноваціями (оцінка запасів на складах за допомогою програмно керованих дронів);
- BigData – використання в розрахунках для підвищення їх ефективності, точності та швидкості;
- блокчейн-систематизація та ефективний контроль за інформацією.

Потенціал соціальних, мобільних, хмарних технологій, технологій аналізу даних, Інтернету речей разом здатні призвести до трансформаційних змін у бухгалтерському обліку, підвищити його ефективність, цінність для процесів управління.

Доцільно виділити такі етапи цифровізації сучасного бухгалтерського обліку [2; 4; 6; 11].

1. Підготовчий етап дозволяє встановити загальну мету та локальні завдання, оцінити масштаби та обмеження щодо впровадження, насамперед, технологічні. Впровадження вимагає коригування структури, інформаційних потоків між підрозділами, внутрішніх нормативів та регламентів обліку.

2. Етап впровадження. Він передбачає отримання синергетичного ефекту від застосування організаційної структури та документообігу, раціоналізацію взаємодій в обліковій системі з деталізацією регламентів та стандартів обліку. При цьому підвищується прозорість, керованість, забезпечується оперативне коригування відхилень та окремих елементів під час реалізації проекту IT-модернізації.

3. Етап застосування. Характеризується поєднанням професійних аспектів обліку та IT-інфраструктури, окреслює перспективи у вирішенні проблем шахрайства, спотворення інформації про економічну реальність, задоволення інтересів окремих користувачів у якісній інформації щодо внутрішніх та зовнішніх процесів суб'єкта управління.

Застосування технологічних IT-інновацій у методології бухгалтерського обліку змінює форму його організації, підвищує рівень професійних компетенцій та відповідальності кадрів, виводить систему інформаційного забезпечення на якісно новий рівень прозорості, безпеки, оперативності, релевантності. Особливо важливим є застосування IT-інновацій для вдосконалення документообігу. Завдяки IT-модернізації облікових процедур вирішуються такі завдання: збирання, групування та впорядкування інформаційних потоків; швидкий доступ та видача інформації; скорочення інтервалу між отриманням інформації та занесенням її до бази даних; зниження ризиків виникнення помилок в обліку та у процесах прийняття рішень, що дозволяє компанії уникати спотворення інформації у бухгалтерському обліку; інтеграція всіх рівнів обліку на створення єдиної інформаційної бази; автоматичне формування звітів; забезпечення ефективного оперативного контролю.

Окремі автори довели, що цифровізація дала змогу «...складати бухгалтерську (фінансову) звітність он-лайн, яка формується і публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта в будь-який момент часу після реєстрації кожної господарської операції, при цьому статті фінансової звітності одночасно відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку» [7, с. 143]. Так, на думку Ю. Попівняк: «Цифрові перетворення звітності зачіпають усі етапи процесу – від її створення та подання до обробки показників. Причому, звітність в епоху цифрових трансформацій є розумною, інтерактивною та формується в режимі реального часу» [6, с. 143]. Тобто, цифровізація істотно впливає на процес складання і ведення бухгалтерської (фінансової) звітності.

В умовах цифрової економіки стало доступним складати бухгалтерську (фінансову) звітність онлайн, котра формується та публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта у будь-який момент часу після реєстрації кожної господарської операції методом подвійного запису

безпосередньо у статтях звітності [4; 6; 9]. У цьому випадку статті фінансової звітності одночасно відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку. Аналітична інформація про об'єкти обліку заводиться в систему окремо на спеціальних картках, що формуються до кожного об'єкта під час реєстрації господарської операції, пов'язаних із відповідними об'єктами. Коли відбувається проведення операції з фінансової звітності, на екрані автоматично з'являється аналітична картка, яку слід заповнити по кожному об'єкту обліку, що бере участь в операції. Подібний алгоритм аналітичного обліку вже реалізований в інформаційних системах для зберігання та обробки інформації ERP (Enterprise Resource Planning), зокрема у німецькій програмі SAP (Systems Analysis and Program Development). Користувачі звітності на офіційному сайті компанії, що їх цікавить, в режимі онлайн завжди зможуть побачити актуальну бухгалтерську (фінансову) звітність, а також аналітичну інформацію до кожної звітної статті [7, с. 143].

Перехід бухгалтерського обліку на засади цифровізації зумовлює трансформацію методики роботи. Так, наприклад, у сучасній бухгалтерській науці існує декілька пов'язаних елементів методу бухгалтерського обліку: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; рахунки та подвійний запис; балансове узагальнення та звітність.

Прагнучи вдосконалити та адаптувати названі вище методи до нових інноваційних цифрових технологій слід акцентувати увагу, насамперед, на трансформації таких його елементів, як: рахунки і подвійний запис та балансове узагальнення. При складанні звітності онлайн за допомогою цифрових технологій відбудеться злиття методу рахунків та подвійного запису з методом балансового узагальнення, оскільки реєстрація нової інформації, що надходить з первинних документів, буде відбуватися одночасно зі складанням фінансової звітності.

Такий спосіб формування звітності дасть змогу зберегти лише такі пов'язані між собою елементи методу бухгалтерського обліку: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; одночасна реєстрація та узагальнення інформації у бухгалтерській (фінансовій) звітності.

Отже, впровадження цифрових технологій у процеси бухгалтерського обліку та фінансової звітності суттєво змінює не лише практику, а й у переважній більшості теорію обліку, зокрема, як було обґрунтовано вище, трансформуються зміст елементів методу бухгалтерського обліку та видозмінюється алгоритм їх реалізації на практиці: рахунки та подвійний запис зливаються з балансовим узагальненням; документообіг перетворюється на електронний; інвентаризація перетворюється на швидкий і менш трудомісткий процес, а оцінка наближається до єдиної – за справедливою вартістю.

З'ясування особливостей і специфіки застосування цифровізації бухгалтерського обліку дозволяє системно розкрити основні пропозиції авторського напрацювання:

- створити сервіси та цифрові майданчики для обміну актуальною інформацією між контрагентами, тобто компанія повинна трансформувати всі бізнес-процеси й ІТ-системи та інтегрувати в них своїх партнерів, постачальників, клієнтів, посередників, контролюючих органів;
- збільшити ступінь автоматизації управління матеріальними, фінансовими та людськими ресурсами, а також відносини з потенційними клієнтами;
- адаптувати навчальні плани, розширити перелік компетенцій, що набувають за спеціальністю «Облік і оподаткування», що дозволить за рахунок підвищення ефективності праці пом'якшити наслідки негативних демографічних тенденцій та нестачі кваліфікованих кадрів;
- налагодити взаємодію споживачів, компаній та державних інститутів через онлайн-сервіси, що дозволить знизити обсяг обліково-аналітичних та контрольних операцій та суттєво економити на витратах;
- забезпечити безпеку інформації, захист від кібератак тощо;
- забезпечити можливість віддаленої роботи співробітників компанії, що дасть змогу знизити витрати на персонал та підвищити ефективність усіх бізнес-процесів;
- впровадити механізм контролінгу, що дасть змогу інкорпорувати модель безперервного поліпшення процесів для підвищення ефективності компанії та її подальшого розвитку.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, цифрова трансформація економіки та бухгалтерського обліку – це певна сукупність економічних відносин між контрагентами з допомогою електронних каналів інтерактивності з метою зниження трансакційних витрат, тобто звичні відносини замінюються електронним аналогом. Ці перетворення зумовлюють необхідність забезпечення певного рівня довіри до електронної сфери. Необхідне створення безпечних глобальних сервісів, забезпечених міжнародними сертифікатами, універсальними для України та інших країн. Цифровізація дозволяє підвищити ефективність виробництва та управління, а також дає широкі можливості для нових моделей управлінських рішень на основі прогресивних технологій.

З урахуванням раціональних положень, сформульованих вище, основними перевагами цифрових технологій бухгалтерського обліку є такі:

- спрощення традиційного виробництва та розширення функцій віртуального середовища;
- удосконалення методів побудови стратегії ведення бізнесу з урахуванням позицій цифровізації основних процесів, зокрема інструментарію застосування бухгалтерського обліку;

- оптимізація та спрощення цифрових платформ для роботи апарату бухгалтерського обліку;
- мінімізація помилок у обчислювальних розрахунках апаратом бухгалтерії;
- скорочення терміну виконання трудомістких завдань апаратом бухгалтерії.

Література

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки : схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 15.02.2022).
2. Бруханський Р., Спільник І. Цифровий облік: поняття, витоки та актуальний дискурс. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 3-4. С. 7-20.
3. Єршова Н. Розвиток бухгалтерського обліку в умовах переходу до цифрової економіки. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки)*. 2020. № 2. С. 75-80.
4. Муравський В. В. Комп'ютерно-комунікаційна форма обліку : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 486 с.
5. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. № 68. С. 70-76.
6. Попівняк Ю. Перетворення методу бухгалтерського обліку в епоху розвитку цифрових технологій. *Інтернаука*. 2020. № 8. С. 43-52. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15992023972214.pdf> (дата звернення: 15.02.2022).
7. Пуцентейло П. Р., Довбуш А. В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4 (87). С. 140-151.
8. Рогова Н. Трансформація політики, інструментів і технологій обліку та оподаткування в умовах цифрової економіки. *Фінансовий простір*. 2020. № 2(38). С. 103-116.
9. Соколенко Л. Ф. Цифровізація як вектор розвитку економічних систем та модернізації системи бухгалтерського обліку. *Облік і фінанси*. 2019. № 3. С. 40-48.
10. Хорунжак Н. М., Лукановська І. Р. Облік в умовах цифрової економіки: проблеми і перспективи. *Причорноморські економічні студії*. 2019. № 45. С. 175-179.
11. Шендригоренко М., Лядська В. Проблеми та перспективи розвитку обліку в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/89/84> (дата звернення: 15.02.2022).

References

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020" dated 17.01.2018 no. 67-p, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (access date February 15, 2022).
2. Brukhanskyi, R. and Spilnyk, I. (2020), "Digital accounting: concepts, origins and current discourse", *Institut bukhhalterskoho obliku, kontrol ta analiz v umovakh hlobalizatsii*, Issue 3-4, pp. 7-20.
3. Yershova, N. (2020). "Development of accounting in the conditions of the transition to the digital economy", *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskiy politekhnichyi instytut" (ekonomichni nauky)*, no. 2, pp. 75-80.
4. Muravskiy, V.V. (2018), *Kompiuterno-komunikatsiina forma obliku* [Computer and communication form of accounting], monograph, TNEU, Ternopil, Ukraine, 486 p.
5. Panasiuk, V., Burdeniuk, T. and Muzhevych, N. (2021), "Peculiarities of the digital transformation of accounting", *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 68, pp. 70-76.
6. Popivniak, Yu. (2020), "Transformation of the accounting method in the era of development of digital technologies", *Internauka. Seriya "Ekonomichni nauky"*, no. 8, pp. 43-52. available at: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15992023972214.pdf> (access date February 15, 2022).
7. Putsenteilo, P.R. and Dovbush, A.V. (2021), "The main vectors of the development of accounting in the conditions of the digital economy", *Innovatsiina ekonomika*, no. 3-4(87), pp. 140-151.
8. Rohova, N. (2020), "Transformation of policies, tools and technologies of accounting and taxation in the conditions of the digital economy", *Finansovyi prostir*, no. 2(38), pp. 103-116.
9. Sokolenko, L.F. (2019), "Digitization as a vector for the development of economic systems and modernization of the accounting system", *Oblik i finansy*, no. 3, pp. 40-48.
10. Khorunzhak, N.M. and Lukanovska, I.R. (2019), "Accounting in the digital economy: problems and prospects", *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 45, pp. 175-179.
11. Shendryhorenko, M. and Liadska, V. (2020), "Problems and prospects of the development of accounting in the conditions of the digital economy", *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 22, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/89/84> (access date February 15, 2022).